

Sygn. akt III Ca 485/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Andrzej Dyrda (spr.)

Sędzia SO Anna Hajda

SR (del.) Joanna Łukasińska-Kanty

Protokolant Justyna Chojecka

po rozpoznaniu w dniu 15 czerwca 2016 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

przeciwko A. S.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 5 listopada 2015 r., sygn. akt II C 370/15

oddala apelację.

SSR (del.) Joanna Łukasińska-Kanty SSO Andrzej Dyrda SSO Anna Hajda

UZASADNIENIE

Powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. domagała się zasądzenia od pozwanego A. S. kwoty 3.258,62 złotych wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP oraz zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu podała, iż na podstawie umowy nr (...) z dnia 2 czerwca 2008 roku poprzedniczka prawna powódki Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa im. F. S. w G. udzieliła S. B. prawa do wielokrotnego zadłużania się w ramach rachunku bieżącego do kwoty 2.000 zł. S. B. zmarła w dniu 21 października 2011 roku, a spadek po niej nabył pozwany A. S.. 27 września 2012 roku powódka nabyła wierzytelność przysługującą wobec pozwanego od poprzedniej wierzycielki. Pomimo wezwania do zapłaty, pozwany nie wpłacił żądanej kwoty do dnia wniesienia pozwu. Powódka wskazała, że dochodzona pozwem kwota 3.258,62 zł stanowi sumę kapitału pożyczki w kwocie 1.998,61 zł, skapitalizowanych odsetek naliczonych do dnia wniesienia pozwu w kwocie 1.184,76 zł, niezapłaconych odsetek zwykłych umownych w kwocie 41,05 zł oraz niezapłaconych opłat w kwocie 34,20 zł.

Pozwany w piśmie z 7 maja 2015 roku wskazał, że nie wiedział, iż ciotka po której otrzymał spadek miała zadłużenie wobec powódki. Podkreślił, że samodzielnie utrzymuje rodzinę, gdyż żona nie pracuje z powodu niezdolności do pracy. Wniósł o umorzenie długu, alternatywnie o rozłożenie płatności na raty.

Powódka, w piśmie procesowym z dnia 8 czerwca 2015 roku, nie wyraziła zgody na umorzenie zadłużenia z tytułu zaciągniętej przez zmarłą S. B. linii pożyczkowej, ani na rozłożenie płatności na raty.

Sąd Rejonowy w Gliwicach wyrokiem z dnia 5 listopada 2015r. zasądził od pozwanego pozwanego A. S. na rzecz powódki (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. kwotę 1 998, 61 zł wraz z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego od dnia 21 października 2014 roku, oddalając powództwo w pozostałym zakresie oraz odstępując od obciążenia pozwanego kosztami procesu.

Orzeczenie to poprzedził ustaleniem, że S. B. w dniu 2 czerwca 2008 roku zawarła ze Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo- Kredytową im. F. S. z siedzibą w G. umowę o preferencyjną linię pożyczkową – (...)nr (...). Zgodnie z postanowieniami przedmiotowej umowy pożyczkobiorca miała prawo do wielokrotnego zadłużania się w ciężar rachunku do kwoty 2.000 zł.

P. S. B. zmarła w dniu 21 października 2011 roku, w wyniku czego cała pożyczka została postawiona w stan natychmiastowej wymagalności.

W dniu 27 września 2012 roku Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa im. F. S. w G. zawarła z (...) S.a r.l. w L.umowę przelewu wierzytelności. Tego samego dnia (...) S.a r.l. w L.zawarł umowę z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S.. Pod wyżej wymienionymi umowami zostały złożone podpisy poświadczone notarialnie. Na mocy powyższych umów wierzytelność przysługująca pierwotnemu wierzycielowi wobec S. B. została przeniesiona na powódkę.

Spadkobiercą zmarłej pożyczkobiorczyni S. B. jest jej siostrzeniec A. S.. Na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 4 marca 2015 roku spadek po S. B. nabyli pozwany A. S. oraz K. D. po połowie każde z nich.

Pismem z dnia 1 kwietnia 2014 roku powódka wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 3.131,61 zł tytułem zwrotu świadczenia wynikającego z udzielonej S. B. pożyczki. Jednocześnie poinformowano pozwanego, że od kapitału pożyczki naliczane są odsetki karne za każdy dzień w wysokości 0,88 zł dziennie.

Pozwany na dzień wydania wyroku znajdował się w trudnej sytuacji finansowej, utrzymywał siebie oraz żonę, która nie pracuje. W trakcie postępowania stracił pracę dodatkową w firmie (...). W firmie (...) pozwany otrzymywał wynagrodzenie w okresie od sierpnia 2014 roku do lipca 2015 roku. W powyższym okresie otrzymał łącznie z tytułu wynagrodzenia kwotę 5.256,00 zł netto. Z tytułu zatrudnienia w Agencji Ochrony (...) pozwany otrzymywał w okresie od stycznia 2015 roku do czerwca 2015 roku miesięcznie średnio 1.235,48 zł. Żonie pozwanego został przyznany dodatek mieszkaniowy w wysokości 176,63 zł na okres 6 miesięcy do dnia 31 stycznia 2016 roku, gdyż dochód po przeliczeniu na jedną osobę w gospodarstwie domowym pozwanego i jego żony wyniósł miesięcznie 918,42 zł, podczas gdy wydatki na lokal wynoszą 452,15 zł miesięcznie. Żona pozwanego choruje na cukrzycę i wymaga stałego przyjmowania leków. Posiada orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym. Miesięczne koszty utrzymania pozwanego oraz jego żony są znaczne i pochłaniają dochody pozwanego w całości. Opłaty z tytułu czynszu i mediów wynoszą miesięcznie 326,31 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy stwierdził, że pozwany jako spadkobierca zobowiązany jest do spłaty zobowiązania, które weszło w skład masy spadkowej po S. B., co wynika z art. 1030 i nast. k.c. Sąd wskazał, że długiem spadkowym jest zobowiązanie S. B. w takim zakresie, w jakim ukształtowało się ono z chwilą śmierci spadkodawczyni.

Sąd stwierdził, że w skład masy spadkowej weszło zobowiązanie z tytułu umowy o preferencyjną linię pożyczkową – (...)nr (...) zawartej przez spadkodawczynię S. B. z poprzednikiem prawnym powódki Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo- Kredytową im. F. S. z siedzibą w G..

Sąd stwierdził, że bezspornym był fakt zawarcia umowy pożyczki przez poprzednika prawnego powódki i S. B., fakt przejścia uprawnień wynikających z powyższej umowy na powódkę, jak również fakt nabycia spadku po zmarłej S. B.

przez jej siostrzeńca A. S.. Pozwany A. S. nie kwestionował zawarcia przez S. B. umowy pożyczki oraz wysokości jej zadłużenia z tego tytułu.

Sąd wskazał, że zgodnie z pkt 20 umowy pożyczki z dnia 2 czerwca 2008 roku, w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki należność z tego tytułu staje się w dniu następnym należnością przeterminowaną, a od niespłaconego kapitału w całości lub w części pobierane są odsetki według stopy procentowej obowiązującej w danym okresie dla kredytów przeterminowanych, wynoszącej na dzień zawarcia umowy 18% w skali roku. W niniejszej sprawie postawienie umowy pożyczki w stan wymagalności było spowodowane faktem ustania jej członkostwa w Spółdzielni z powodu śmierci.

Zobowiązanie to opiewało na kwotę 1.998 zł i 61 groszy. Podkreślenia wymaga też fakt, iż pozwany nie wstąpił w stosunek prawny umowy pożyczki. W tej sytuacji powódka nie mogła skutecznie domagać się od spadkobiercy odsetek karnych ustalonych w umowie zawartej przez spadkobierczynię, naliczanych od chwili jej śmierci. Przy czym, powódka podała w pozwie, że do kwoty dochodzonej w niniejszym postępowaniu wliczyła także niezapłacone opłaty w kwocie 34,20 zł nie precyzując z jakiego konkretnego tytułu naliczyła te opłaty. Powódka przedstawiła jedynie wyliczenie w uzasadnieniu do pozwu, nie przedkładając żadnego dowodu na okoliczność zaliczenia poszczególnych kwot do różnych kategorii.

Sąd wskazał, że prawo naliczania odsetek umownych przysługuje powódce na podstawie przepisów ogólnych o zobowiązaniach (art. 359 § 1 i 21 oraz 481 § 1 k.c.). W związku z powyższym odsetki zasądzone zostały od dnia wniesienia pozwu, tj. od dnia 21 października 2014 roku.

Uwzględniając powyższe, Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.998,61 zł z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego w stosunku rocznym od dnia 21 października 2014 roku, zaś w pozostałym zakresie powództwo oddalił jako niezasadne.

Sąd uwzględnił nadto fakt, iż S. B. w momencie zawierania umowy była osobą w podeszłym wieku, a z treści umowy pożyczki wynika, że umowa ta zostaje udzielona na warunkach określonych w Regulaminie, który stanowi załącznik do przedmiotowej umowy pożyczki. Uznając zatem, że warunki udzielenia pożyczki w zakresie należności odsetkowych, nie zostały uzgodnione indywidualnie z konsumentem, zgodnie z art. 385¹ § 1 k.p.c. nie wiązały one konsumenta, gdyż rażąco naruszają jego interesy.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., nie obciążając nimi pozwanego.

Apelację od tego orzeczenia wniosła powódka zaskarżając wyrok w części tj. w zakresie punktu 2 i 3.

Zarzuciła naruszenie prawa materialnego tj. art. 922 § 1 k.c. w zw. z art. 1031 § 1 k.c. poprzez ich niezastosowanie w sprawie skutkujące pominięciem okoliczności, że roszczenie o zapłatę odsetek od zaległości przeterminowanych, należnych zgodnie z umową o preferencyjną linię pożyczkową z dnia 2 czerwca 2008 r. zawartą przez S. B., po której spadek, w sposób prosty objął pozwany, należy do kategorii obowiązków majątkowych zmarłego, przechodzących z chwilą śmierci na jego spadkobierców, a w konsekwencji stanowią dług spadkowy, za który odpowiedzialność bez ograniczenia ponosi pozwany; art. 385¹ § 1 k.c. przez błędne przyjęcie, że postanowienia wzorca umownego stosowanego przez powoda w odniesieniu do zawarcia umowy o preferencyjną linię pożyczkową, kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób spreczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy

Nadto zarzuciła błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że w sprawie zaszły szczególne okoliczności uzasadniające odstąpienie od ogólnej zasady ponoszenia przez strony odpowiedzialność za wynik procesu, o których mowa w art. 102 k.p.c.

Na tych podstawach wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda dalszej kwoty 1.260,01 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd pierwszej instancji prawidłowo zakwalifikował roszczenia powódki przyjmując podstawę prawną swego rozstrzygnięcia przywołane przepisy prawne, a następnie ustalił wszystkie okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Poczynione ustalenia dotyczące okoliczności faktycznych mają podstawę w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, który w zakresie dokonanych ustaleń jest logiczny i wzajemnie spójny, natomiast informacje zawarte w poszczególnych źródłach dowodowych nawzajem się uzupełniają i potwierdzają, przez co są w pełni wiarygodne. Ustalenia te Sąd Okręgowy przyjmuje za własne.

Pomimo zasadności zarzutu naruszenia art. 922 § 1 k.c. w zw. z art. 1031 § 1 k.c. co do zakresu odpowiedzialności z masy spadkowej, nie były prawidłowe, w szczególności należy podzielić stanowisko strony powodowej, że w skład masy spadkowej wchodzi również dług odsetkowy.

Niemniej jednak, powyższe nie skutkowało stwierdzeniem, że zaskarżone orzeczenie było błędne.

Proces cywilny opiera się na zasadzie kontrydiktoryjności (sporności) nakładającej na sąd obowiązek dochowania bezstronności.

Zgodnie z art. 3 k.p.c. strony i uczestnicy postępowania obowiązani są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody. Przytoczona powyżej regulacja prawna, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 1 marca 1996r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1996r. Nr 43, poz. 189) na mocy której skreślono § 2, nie obciąża sądu obowiązkiem dążenia do wykrycia prawdy obiektywnej (materialnej) bez względu na procesową aktywność stron. Pomimo, iż sąd, zgodnie z art. 232 § 2 k.p.c., ma prawo przeprowadzenia z urzędu dowodów niewskazanych przez stronę, jednak aktywność ta winna przybierać charakter uzupełniający i nie może wyręczać stron z realizacji ciężących na nich obowiązków procesowych do których należy przedstawianie dowodów oraz udowodnienie faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie.

Powód, wywodząc swoje roszczenie z umowy pożyczki udzielonej poprzednikowi prawnemu pozwanemu, winien wykazać jego zasadność nie tylko w zakresie roszczenia głównego, ale również, skoro tego domagał się pozwem, także świadczeń ubocznych. Zakwestionowanie przez pozwanego zasadności tego roszczenia, przerzucało na powoda ciężar dowodu zgodnie z ogólną zasadą z art. 6 k.c. Powód jako okoliczność uzasadniającą jego roszczenie powołał się jedynie na umowę o preferencyjną linię pożyczkową – (...nr (...). Niemniej jednak, na tej podstawie, jak również przedłożonych przez niego wykazu wierzytelności, nie sposób zweryfikować poprawności wyliczenia tych odsetek w kwocie 1.184,76 zł jak również dodatkowych kosztów w łącznej wysokości 75,25 zł.

Wobec zatem stwierdzenia, że w świetle zaoferowanych dowodów, Sąd nie mógł zweryfikować poprawności naliczonych odsetek, uznać należało, że w tym zakresie powództwo nie zostało wykazane, co skutkowało jego oddaleniem w tej części.

Za niezasadny należało uznać również zarzut naruszenia art. 102 k.p.c. Zgodnie z nim, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

W doktrynie i orzecznictwie, jako okoliczności uzasadniające zastosowanie art. 102 k.p.c., wskazuje się te związane z samym przebiegiem postępowania, ale również dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony. Niemniej jednak, trudna sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi samodzielnej podstawy zwolnienia - na podstawie art. 102 k.p.c.- od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi, chyba że na rzecz tej strony

przemawiają dalsze szczególne okoliczności, które same mogłyby być niewystarczające, lecz łącznie z trudną sytuacją ekonomiczną wyczerpują znamiona wypadku szczególnie uzasadnionego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 sierpnia 2012r., I ACa 316/12; postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 29 czerwca 2012r., I ACz 961/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 grudnia 2014r., I ACa 1050/14; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 listopada 2014r., I ACa 596/14).

Sąd Rejonowy uznał, że za zastosowaniem art. 102 k.p.c. przemawiają następujące okoliczności: sytuacja majątkowa pozwanego oraz postawa pozwanego w toku procesu. Ze wskazanych okoliczności, Sąd Rejonowy jako zasadniczą podstawę zastosowania art. 102 k.p.c. wskazał aspekt podmiotowy.

Wskazane przez Sąd Rejonowy okoliczności stwierdzające zasadność zastosowania art. 102 k.p.c. miały potwierdzenie w materiale zgromadzonym w aktach sprawy (k. 51-59, 77-87). Stwierdzenie to jest o tyle istotne, iż, jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 stycznia 2012r. (III CZ 10/12) oraz z dnia 23 maja 2012r. (III CZ 25/12), ocena sądu, czy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym mowa w art. 102 k.p.c., ma charakter dyskrecjonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności rozpoznawanej sprawy, w związku z czym w zasadzie nie podlega kontroli instancyjnej i może być podważona przez sąd wyższej instancji tylko wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa. Niewątpliwie prezentowane powyżej stanowisko Sądu Najwyższego, „uszczupla” możliwość modyfikowania przez Sąd II instancji rozstrzygnięcia o kosztach opartych na podstawie art. 102 k.p.c. jedynie do przypadków, gdyż nieobciążenie strony przegrywającej kosztami procesu byłoby rażąco niesprawiedliwe. Sąd meriti uzyskuje tym samym dużą autonomię w kształtowaniu tego rozstrzygnięcia. Dysponentem więc odmiennego uregulowania obowiązku poniesienia kosztów procesów, nawet jeżeli dany stan faktyczny, w ocenie Sądu II instancji dawałby podstawy do zastosowania reguły ogólnej, tj. art. 98 k.p.c., pozostaje Sąd I instancji, dopóki takie ukształtowanie rozstrzygnięcia o kosztach procesu nie jest rażąco niesprawiedliwe.

Sąd Okręgowy, w ustalonym stanie faktycznym nie znalazł podstaw do stwierdzenia rażącej niesprawiedliwości, w związku z czym zastosowaną przez Sąd I instancji regulację prawną z art. 102 k.p.c., należało uznać za uzasadnioną.

Z tych względów apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

SSR (del.) Joanna Łukasińska – Kanty SSO Andrzej Dyrda SSO Anna Hajda